

М. І. Степаненко

## Поліщук Ярослав Олексійович



**ПОЛІЩУК Ярослав Олексійович** (05. 12. 1960, с. Самостріли Корецького, нині Рівненського р-ну Рівненської обл.) — літературознавець, критик, громадський діяч. Чоловік [О. Пухонської](#). Доктор філологічних наук (2000), професор (2001). Член НТШ (1990), НСПУ (2011), Міжнародної асоціації українців (1992) та Міжнародного комітету з історії славистики (2017). Премії імені В. Винниченка (2003), імені І. Огієнка (2005), імені Б. Лепкого (2008), імені О. Білецького (2009), імені Л. Череватенка (2016), імені І. Виговського (Варшава, 2016—17), імені М. Коцюбинського (2022). Закінчив Рівненський педагогічний інститут (1982), де від 1985 й працював (нині гуманітарний університет): 1991—2000 — завідувач кафедри; був професором Ягеллонського університету (м. Краків, Польща, 2001—11), Національного університету «Острозька академія» (Рівненська обл., 2007—11) та Київського університету імені Б. Грінченка (2011—17); від 2017 — завідувач кафедри україністики Університету імені А. Міцкевича (м. Познань, Польща).

Наукові дослідження: український літературний модернізм і постмодернізм у культурному контексті, літературна антропологія та урбаністика, геопоетика, постколоніальні студії, студії травми, теорія поколінь, єдність традиції й новаторства. Дебютував наприкінці 1980-х рр. статтями про класичну українську літературу (Леся Українка, В. Стефаник). У 1990-х рр. вивчав проблеми українського модернізму в теоретичному та історико-літературному аспектах: «Присутність відсутності, або Проблема читача Лесі Українки» («Леся Українка і національна ідея: Зб. наук. пр.», К., 1997), «Поезія і філософія: діалог пізнання» («Зарубіжна література в навчальних закладах», 1997, № 5), «Символи і метаморфози: своєрідність християнської символіки в модерній українській поезії...» («Дивослово», 1997, № 12). У 2000-х рр. продовжив дослідження модернізму, опублікував низку статей у журналах

«Сучасність» — «Філософська лірика: традиції і перспективи» (№ 7—8), «Слово і час» — «Сецесія: стиль парадоксів» (№ 4; обидві — 2000), «Поліфункціональність міфу в поетиці модернізму» (2001, № 2), «Естетичний досвід декадансу: аспект модальності і моди» (2002, № 4), «Маска та ім'я автора» (2006, № 5), «Наслухуючи “музику сфер”. Поетикальні паралелі творчості Михайла Коцюбинського та Кнута Гамсуна (2010, № 12), «Дивослово» — «Формули ідентичності Уласа Самчука на тлі доби» (№ 7), «Пейзаж людини від Михайла Коцюбинського» (№ 10; обидві — 2004), «Драматургія Лесі Українки: втілення трагічного» (2005, № 5). Значний розголос мали праці, присвячені теоретичним проблемам літературознавства та адаптації у вітчизняній науці нових методологій, — «Альтернативна історія літератури: постмодерна парадигма» («Слово і час», № 1), «Між модернізмом та постмодернізмом» (там само, № 4), «Православна Європа» («Критика», ч. 10; усі — 2002), «Металінгвістичний феномен суржику» («Українська мова та література», 2003, ч. 24), «Інсталювання формальної критики» («Дискурс формалізму: українські контексти», Л., 2004), «Україна Антона Чехова» («Дивослово», 2005, № 8), «Реінкарнація історії: методологічні дискусії в сучасному українському літературознавстві» («Ukrainiskie zbliżenia literaturoznawcze», Lublin, 2006), «Простір ідеологічного впливу: до природи репрезентації» («Український історичний збірник», 2008, вип. 11). Досліджував українсько-польські літературні взаємини: «Казімеж Пшерва-Тетмаєр: відлуння в українській літературі» («Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze», 2002, z. 13/14), «Краків та загадка таланту Василя Стефаника» («Український альманах», Варшава, 2002), «Історична тема в літературі як предмет полеміки: Гоголь — Куліш — Сенкевич — Старицький» («Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze», 2005, т. 19—20). Окремі студії присвячені творчості Лесі Українки, М. Коцюбинського, В. Винниченка, Т. Шевченка, Б. Лепкого, М. Хвильового, У. Самчука, Н. Королевої, М. Гоголя, І. Огієнка, П. Загребельного та ін. Виступав також як літературний критик, відгукуючись на появу актуальних художніх творів українських письменників (Л. Костенко, Ю. Андрухович, В. Даниленко, В. Лис, О. Забужко, М. Слабошпицький, Б. Гуменюк, Ю. Винничук, Н. Мориквас, П. Кралюк, С. Андрухович, Леся Степовичка, О. Чупа). Своєрідним підсумком літературно-критичної наукової діяльності П. стала книга «Ревізії пам'яті» (Лц., 2011). Одним із перших вивчав теми Революції гідності та російсько-української війни — «Narracje militarne w ukraińskiej powieści popularnej» («Porównania», 2014, № 5), «Ефект Євромайдану і література» («Слово і час», 2015, № 10), «Ars masacrae, або Про те, чи є поезія на війні» (там само, 2016, № 7).

## Основні праці

Міфологічний горизонт українського модернізму. Ів.-Ф., 1998; 2002; Із дискурсів і дискусій. Х., 2008; Література як геокультурний проект. К., 2008; Пейзажі людини. Х., 2008; «І ката, і героя він любив...». Михайло Коцюбинський. К., 2010; Ukrainiskie rozstaje. Białystok, 2015; РеАктивність літератури. К., 2016; Гібридна топографія. Чц., 2018; Фронтирна ідентичність.

Одеса ХХ ст. К., 2019; Пошуки Східної Європи. Чц., 2020; Краса у дзеркалах буття. Познань, 2021.

### **Рекомендована література**

1. Гаврилюк Н. Глибина ріки // Слово і час. 2005. № 3;
2. Осягнення слова: Бібліогр. покажч. праць Я. Поліщука. Р., 2010;
3. Мочернюк М. На перетині культур і мистецтв: тринадцять історій зі світу літератури від Ярослава Поліщука // Spheres of Culture [Lublin]. 2012. № 3;
4. Белімова Т. Динаміка розвитку сучасної української літератури // Слово і час. 2016. № 10;
5. Левченко Г. Дослідник у пошуку не-місць // Там само. 2019. № 2;
6. Наєнко М. Науково-творчий ужинок Ярослава Поліщука // Ярослав Поліщук: науковець, краєзнавець, педагог: Бібліогр. покажч. Р., 2020.

## **Бібліографічний опис:**

Поліщук Ярослав Олексійович / М. І. Степаненко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-879494>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).